МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
імені адмірала Макарова

Факультет економіки моря

Кафедра обліку і економічного аналізу

ЗАТВЕРДЖЕНО
Проректор з науково-педагогічної роботи _____ С.О. Слободян

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

Основи еколого-економічного аналізу підприємств морегосподарського комплексу

Fundamentals of ecological and economic analysis of enterprises of the sea economic complex

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

тип дисципліни вибіркова

мова викладання українська

Миколаїв – 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи еколого-економічного аналізу підприємств морегосподарського комплексу»
" __ " _____ 2023 року. - 13 с.

Розробник: Бурунсуз К.С. – к.т.н., доцент без вченого звання кафедри «Облік і економічний аналіз».

Проєкт робочої програми навчальної дисципліни «Основи еколого-економічного аналізу підприємств морегосподарського комплексу» розглянуто на засіданні кафедри «Облік і економічний аналіз»
Протокол № 6 від «30» 01 2023 р.
Завідувач кафедри к.е.н., професор Погорєлова О. В. _____

Проєкт робочої програми навчальної дисципліни «Основи еколого-економічного аналізу підприємств морегосподарського комплексу» розглянуто методичною радою факультету економіки моря
Протокол № 6 від «01» 02 2023 р.
Голова к.е.н., доц. Івата В.В._____

Проєкт робочої програми навчальної дисципліни «Основи еколого-економічного аналізу підприємств морегосподарського комплексу» погоджено з навчальним відділом
Начальник відділу к.т.н., проф. НУК Лабарткава А.В._____

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи еколого-економічного аналізу підприємств морегосподарського комплексу» затверджено Навчально-методичною радою НУК
Протокол № 1 від «22» 02 2023 р.
Голова НМР НУК д.т.н., проф. Трушляков Є.І._____

© НУК, 2023
© Бурунсуз К.С., 2023

ЗМІСТ

	Вступ……..	4
1.	Опис навчальної дисципліни……..	5
2.	Мета вивчення навчальної дисципліни…….	5
3.	Передумови для вивчення дисципліни……..	5
4.	Очікувані результати навчання……..	6
5.	Програма навчальної дисципліни……..	6
6.	Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування ……..	9
7.	Форми поточного та підсумкового контролю……..	9
8.	Критерії оцінювання результатів навчання……..	11
9.	Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна…….	12
10.	Рекомендовані джерела інформації……	12

ВСТУП

Анотація

Еколого-економічний аналіз — це наукова база дослідження майбутніми фахівцями проблем взаємодії екологічних, науково-технічних, соціальних та економічних факторів виробництва та невід'ємна складова формування професійної компетентності студентів.

Програма передбачає формування у студентів спеціальних навичок, спрямованих на вирішення еколого-економічних проблем; опанування методів еколого-економічного аналізу; засвоєння функціонування системи еколого-економічного обліку і вимог до формування комплексу еколого-економічних показників в умовах сталого розвитку; опанування методів економічної оцінки ресурсного потенціалу для забезпечення сталого розвитку та методами аналізу фінансово-економічної результативності екологічної діяльності; оволодіння методикою моделювання і прогнозування еколого-економічних процесів і їх впливу на сталий розвиток підприємства. Курс еколого-економічного аналізу сприяє розвитку здібностей аналітичного обґрунтування вирішення еколого-економічних проблем і вибору стратегічних альтернатив.

Ключові слова: еколого-економічний аналіз; екологічний податок; рентабельність виробничої діяльності; екологічний баланс; екологічний маркетинговий аналіз.

Abstract

Ecological and economic analysis is a scientific basis for research by future professionals on the interaction of environmental, scientific, technical, social and economic factors of production and an integral part of the formation of professional competence of students.

The program provides for the formation of students' special skills aimed at solving environmental and economic problems; mastering the methods of ecological and economic analysis; mastering the functioning of the system of ecological and economic accounting and the requirements for the formation of a set of ecological and economic indicators in terms of sustainable development; mastering the methods of economic assessment of resource potential to ensure sustainable development and methods of analysis of financial and economic performance of environmental activities; mastering the method of modeling and forecasting of ecological and economic processes and their impact on the sustainable development of the enterprise. The course of ecological and economic analysis promotes the development of the ability of analytical substantiation of solving ecological and economic problems and the choice of strategic alternatives.

Key words: ecological and economic analysis; environmental tax; profitability of production activity; ecological balance; environmental marketing analysis.

1. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td>Кількість кредитів – 3</td><td rowspan="3">Галузь знань
07 Управління та адміністрування</td><td colspan="2">Вибіркова</td></tr>
<tr><td>Модулів – 1</td><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів – 2</td><td>2-й</td><td>2-й</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Електронний адрес РПНД на сайті Університету http://

Індивідуальне науково-дослідне завдання —

Загальна кількість годин – 90</td><td rowspan="6">Для всіх спеціальностей</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>3-й</td><td>3-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>15 год.</td><td>12 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>30 год.</td><td>10 год.</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Тижневих годин для денної форми навчання:
аудиторних – 5;
самостійної роботи студента – 3.</td><td rowspan="5">Рівень вищої освіти:
перший (бакалаврський)</td><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td>- год.</td><td>- год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>45 год.</td><td>68 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Індивідуальні завдання: -</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю: залік</td></tr>
<tr><td colspan="2">Форма контролю: комбінована</td></tr>
</table>

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета курсу полягає в дослідженні наслідків екологічної діяльності підприємств, розробці заходів, спрямованих на стабілізацію та покращення стану навколишнього природного середовища з позицій підвищення еколого-економічної безпеки і сталого розвитку.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Передумови для вивчення дисципліни **відсутні.**

4. Очікувані результати навчання

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Знати: економічні аспекти взаємодії суспільства і природи; основні принципи та складові еколого-економічного управління; методологію й методику економічного обґрунтування оптимальних напрямів соціально-економічного розвитку з урахуванням екологічних обмежень.

Вміти: аналізувати екологічні витрати та моделювати оптимальне використання природних ресурсів; використовувати сучасні методи і засоби еколого-економічних досліджень; досліджувати функціонування системи еколого-економічного обліку і вимог до формування комплексу еколого-економічних показників в умовах сталого розвитку; визначати екологічні ризики і обґрунтовувати управлінські рішення, які пов'язані з екологічною діяльністю.

5. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Сутність та значення еколого-економічного аналізу.

Тема 1. Організація, основні напрямки, предмет та об'єкти еколого-економічного аналізу [1]; [3, с. 9-22]; [4, с. 54-56]; [5, с. 6-11]; [6, с. 10-24].

Тема 2. Види еколого-економічного аналізу [2]; [4, с. 97-104]; [6, с. 26-46].

Тема 3. Метод і методика комплексного еколого-економічного аналізу [3, с. 45-60]; [6, с. 48-78].

Тема 4. Організація еколого-економічного аналізу [5, с. 24-30]; [6, с. 81-90].

Змістовий модуль 2. Організація еколого-економічного аналізу на підприємстві морегосподарського комплексу.

Тема 1. Екологічний баланс підприємства [6, с. 91-96].

Тема 2. Методика виявлення та підрахунку резервів в еколого-економічному аналізі [6, с. 99-113].

Тема 3. Структуризація еколого-економічних показників виробництва [5, с. 58-71]; [6, с. 116-135].

Тема 4. Еколого-економічний аналіз використання виробничих ресурсів [4, с. 170-176]; [6, с. 156-165].

1. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1.												
Змістовий модуль 1. Сутність та значення еколого-економічного аналізу.												
Тема 1. Організація, основні напрямки, предмет та об'єкти еколого-економічного аналізу	10	2	4	-	-	4	13	2	2	-	-	9
Тема 2. Види еколого-економічного аналізу	10	2	4	-	-	4	13	2	2	-	-	9
Тема 3. Метод і методика комплексного еколого-економічного аналізу.	10	2	4	-	-	4	11	2	1	-	-	8
Тема 4. Організація еколого-економічного аналізу	15	2	4	-	-	9	8	1	1	-	-	6
Разом за змістовим модулем 1	45	8	16	-	-	21	45	7	6	-	-	32
Змістовий модуль 2. Організація еколого-економічного аналізу на підприємстві морегосподарського комплексу												
Тема 1. Екологічний баланс підприємства	14	2	4	-	-	8	12	2	1	-	-	9
Тема 2. Методика виявлення та підрахунку резервів в еколого-економічному аналізі.	12	2	4	-	-	6	11	1	1	-	-	9
Тема 3. Структуризація еколого-економічних показників виробництва	11	2	4	-	-	5	11	1	1	-	-	9
Тема 4. Еколого-економічний аналіз використання виробничих ресурсів	8	1	2	-	-	5	11	1	1	-	-	9
Разом за змістовим модулем 2	45	7	14	-	-	24	45	5	4	-	-	36
Усього годин	90	15	30	-	-	45	90	12	10	-	-	68

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Організація, основні напрямки, предмет та об'єкти еколого-економічного аналізу.	4	2
2	Види еколого-економічного аналізу.	4	2
3	Метод і методика комплексного еколого-економічного аналізу.	4	1
4	Організація еколого-економічного аналізу.	4	1
5	Екологічний баланс підприємства.	4	1
6	Методика виявлення та підрахунку резервів в еколого-економічному аналізі.	4	1
7	Структуризація еколого-економічних показників виробництва.	4	1
8	Еколого-економічний аналіз використання виробничих ресурсів.	2	1
	Разом	30	10

Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

- підготовка до лекційних занять – ***0,5 год. / 1 год. занять;***
- підготовка до практичних занять – ***1-2 год. / 1 заняття;***
- підготовка рефератів та їх презентації –***15 год. на 1 роботу;***
- підготовка до контрольних заходів – ***(15-30) год. на 1 захід.***

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Підготовка до лекційних занять	7,5	6
2	Підготовка до практичних робіт	7,5	5
3	Підготовка реферату (презентації)	15	15
4	Підготовка до заліку	15	15
5	Виконання контрольних робіт студентами заочної і дистанційної форм навчання	-	27
	Разом	45	68

6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування

До методів навчання, якими забезпечується набуття здобувачами відповідних компетенцій через засвоєння програмного матеріалу та активізацію навчального процесу, відносяться:

- для всіх видів занять: робота з літературою, пояснення, дискусія, демонстрування, пояснювально-ілюстративний метод;
- для лекційних занять: лекція, бесіда, ілюстрування;
- для практичних та семінарських занять: вправа, практична робота, повідомлення готової інформації.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- стандартизовані тести;
- практичні роботи;
- реферати (презентації результатів виконаних завдань та досліджень).

7. Форми поточного та підсумкового контролю

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету.

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) та набутих практичних навичок під час виконання завдань практичних робіт.

Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для виставлення заліку. У проміжних оцінках студент може набрати від 60 балів до 80 балів за всі види освітньої діяльності.

Питома вага заліку в загальній системі оцінок – 20 балів. Право здавати залік дається студенту, якій з урахуванням максимальних балів проміжних оцінок і заліку набирає не менше 60 балів. Підсумкова оцінка навчального курсу є сумою проміжних оцінок і оцінки іспиту.

Зарахування кредитів навчального курсу можливо тільки після досягнення результатів, запланованих РПНД, що виражається в одній з позитивних оцінок, передбачених чинним законодавством.

Форми контролю результатів навчальної діяльності студентів та їх оцінювання

Критерії оцінювання під час поточного контролю

Кількість балів		**Критерії оцінювання**
Денна форма	**Заочна форма**	
Практичні роботи		

4	7	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, використані міжпредметні зв'язки, містить аргументовані висновки
3	5	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу
2	3	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована.
1	1	Відповідь має суттєві помилки, аргументи несформульовані, використовуються невірна термінологія.
0	0	Студент не дає відповіді
Реферат		
5	5	Реферат підготовлений на актуальну тему, сутність питання розкрито, побудова логічна, легко сприймається. Студент дає правильні, повні, логічні відповіді на поставлені запитання
4	4	Реферат підготовлений на актуальну тему, сутність питання розкрито, мають місце недоліки побудови і оформлення. Студент дає правильні, повні, логічні відповіді на поставлені запитання, але допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу
3	3	Реферат підготовлений на актуальну тему, але сутність питання розкрито не повністю; мають місце недоліки побудови і оформлення. Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована
2	2	Реферат підготовлений на актуальну тему, але сутність питання не розкрито або з помилками; побудова не логічна
1	1	Реферат підготовлений поверхнево, сутність питання не розкрито або з помилками; тема не актуальна, недостатньо обґрунтована
0	0	Студент не підготував реферат

Поточний модульний контроль № 1 у формі тестування

Кількість правильних відповідей	40	36	32	28	24	20	16	12	8	4
Кількість балів	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

Поточний модульний контроль № 2

Кількість балів			
Теоретичне питання № 1	Теоретичне питання №2	Практичне завдання № 3	Разом
3	3	4	10

Кількість балів	Критерії оцінювання
Теоретичне питання	
3	Відповідь правильна, повна, логічна.
2	Відповідь в цілому правильна, містить неточності
1	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована.
0	Відповідь не правильна або відсутня

Практичне завдання	
4	Практичне завдання виконане правильно і без зауважень, зроблені обґрунтовані висновки
3	Практичне завдання виконане повністю, але містить несуттєві помилки і недоліки
2	Практичне завдання виконане частково або містить несуттєві помилки у розрахунках або в методиці
1	Практичне завдання виконане частково та містить суттєві помилки розрахункового та методичного характеру
0	Завдання не виконане, або розв'язане не вірно

Критерії оцінювання контрольних робіт

Теоретичне питання № 1	Теоретичне питання № 2	Теоретичне питання № 3	Практичне завдання	Разом
6	6	6	22	40

Кількість балів	Критерії оцінювання
Теоретичне питання	
6	Відповідь на питання правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, аргументовані висновки, повний список літератури.
5	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу.
3	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована,
1	Відповідь не розкриває суті питання, має суттєві помилки, аргументи несформульовані, використовуються невірна термінологія.
0	Відповідь не вірна або не надана.
Практичне завдання	
22	Практичне завдання виконано повністю і правильно, бездоганно оформлено
20	Практичне завдання виконано повністю і правильно (відсутній висновок)
15	Практичне завдання виконане повністю, але містить несуттєві помилки і недоліки
10	Практичне завдання виконане частково, містить несуттєві помилки у розрахунках або в методиці
5	Практичне завдання виконане частково та містить суттєві помилки розрахункового та методичного характеру
0	Рішення не вірне або не надане

8. Критерії оцінювання результатів навчання

		Денне відділення		Заочне відділення	
		Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
ЗМ 1	Т1	Практичне заняття 1.1	4	Практичне заняття	7
		Практичне заняття 1.2	4		
	Т2	Практичне заняття 2.1	4		

		Практичне заняття 2.2	4	Практичне заняття	7
	Т3	Практичне заняття 3.1	4		
		Практичне заняття 3.2	4		
	Т4	Практичне заняття 4.1	4	Практичне заняття	7
		Практичне заняття 4.2	4		
	ПМК		10		
	Разом за змістовний модуль		42	Підготовка реферату	5
ЗМ 2	Т5	Практичне заняття 5.1	4		
		Практичне заняття 5.2	4		
	Т6	Практичне заняття 6.1	4	Практичне заняття	7
		Практичне заняття 6.2	4		
	Т7	Практичне заняття 7.1	4		
		Практичне заняття 7.2	4	Практичне заняття	7
	Т8	Практичне заняття	4		
	ПМК		10		
	Разом за змістовний модуль		38	Виконання контрольної роботи	40
Підсумковий контроль		Залік	20	Залік	20
Сума			**100**		**100**

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Під час вивчення дисципліни застосовуються такі технічні засоби: мультимедійний проєктор, інтерактивна дошка, персональний комп'ютер (системний блок, монітор, пристрій введення інформації), планшет або аналогічний девайс, підключений до інтернет через Wi-Fi-модем (роутер). А також: дистанційні платформи MOODL, Zoom та програмні інструменти MS Word, MS Excel, MS Power Point.

10. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства : практикум / М. М. Бабич, О. Г. Баланенко, К. С. Бурунсуз, О. В. Погорєлова, С. В. Шевчук. Миколаїв : НУК, 2022, 128 с.

2. Заверуха Н.М. Основи екології : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів / Н. М. Заверуха, В. В. Серебряков, Ю. А. Скиба ; МОНУ. 4-те вид. Київ : Каравела, 2017, 288 с.

3. Кіндрацька Г.І. Аналіз господарської діяльності : підручник. / Г.І. Кіндрацька, А.Г. Загородній, Ю.І. Кулиняк. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019, 320 с.

4. Кучер Л.Ю. Економіка природокористування: навчальний посібник / Л.Ю.Кучер, А.В. Кучер. Х.: ФОП Федорко М.Ю., 2014, 264 с.

5. Караєва Н. В. Еколого-економічна оптимізація виробництва: інформаційна підтримка прийняття рішень : конспект лекцій. К. : НТУУ «КПІ», 2016, 115 с.

6. Теорія еколого-економічного аналізу : навч. посіб. / Є.В. Мішенін, І.М. Сотник, Н.В. Мішеніна, І.О. Галиця ; за ред. Є.В. Мішеніна. Суми : СумДУ, 2014, 246 с.

Допоміжна література

1. Баланенко О.Г., Стойкова Т.М., Стойкова І.М. Сутність та основні завдання еколого-економічного аналізу діяльності підприємства. *«Молодий вчений»*, № 1 (41), 2017. С. 535–539.

2. Еколого-економічні засади раціонального природокористування: теорія та практика реалізації : [кол. моногр.] / Л. В. Єлісєєва, Р. С. Стрільчук, О. М. Стрішенець [та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. О. М. Стрішенець. Луцьк : Вежа-Друк, 2015, 236 с.

3. Інтегральні та комплексні оцінки стану навколишнього природного середовища: монографія / О.Г. Васенко, О.В. Рибалова, С.Р. Артем'єв, Н.С. Горбань, Г.В. Коробкова, В.О. Полозенцєва, О.В. Козловська, А.О. Мацак, А.А. Савічєв. НУГЗУ, 2015, 419 с.

4. Шлапак Н. С. Екологічний менеджмент : підручник / Н. С. Шлапак, В. С. Волошин, Т. В. Серкутан. Маріуполь : ПДТУ, 2016, 205 с.

5. Serbin, S., Burunsuz, K., Dzida, M., Kowalski, J., Chen, D. Investigation of ecological parameters of a gas turbine combustion chamber with steam injection for the floating production, storage, and offloading vessel (2022). *International Journal of Energy and Environmental Engineering*, 13 (3), pp. 873-888.

Інформаційні ресурси

1. http://www.mon.gov.ua – Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України
2. http://www.nbuy.gov.ua – Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського
3. http://www.unep.ch – Програма ООН з питань захисту довкілля – United Nations Environment Program)
4. http://www.rada.kiev.ua – Офіційний сайт Верховної Ради України
5. http://Ecoproduct.org.ua – сайт загальнонаціонального проекту "Екологічно чистий продукт"
6. http://www.erriu.ukrtel.net – сайт Інституту досліджень навколишнього середовища та ресурсів
7. http://www.ecology.org.ua – сайт Комітету ВР України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи

8. http://zakon1.rada.gov.ua/cgibin/laws/main.cgi – законодавство України
9. http://www.eea.europa.eu/ – сайт EEA – European Environment Agency
10. http://www.menr.gov.ua – сайт Міністерства охорони навколишнього природного середовища
11. http://www.iapm.edu.ua – сайт Центру сталого розвитку та екологічних досліджень